

2024-08-26

Finansdepartementet

Dnr Fi2024/01482

fi.remissvar@regeringskansliet.sejohan.westlund@regeringskansliet.se

Drogpolitiska Avdelningen

IOGT-NTO Remissyttrande över promemorian ”Sänkt alkoholskatt för öl från oberoende småbryggerier” (Fi2024/01482)

1 Sammanfattning av remissvar

IOGT-NTO avstyrker Finansdepartementets promemoria ”Sänkt alkoholskatt för öl från oberoende småbryggerier”.

Beskattning av alkohol är den effektivaste metoden enligt den samlade forskningen och WHO för att minska alkoholens skadeverkningar i samhället och svensk alkoholskatt räddar årligen liv. Alkoholskatten besparar även samhället resurser på grund av de minskade alkoholrelaterade skadorna. Införande av en differentierad alkoholskatt kommer öka alkoholkonsumtionen, öka de alkoholrelaterade skadorna samt medföra ökade samhällskostnader, vilket är direkt kontraproduktivt till både målet med den svenska folkhälso- och finanspolitiken. Förslaget kommer därför endast gynna ett fåtal näringslivsaktörer på bekostnad av övriga samhället.

1.1 Om IOGT-NTO

IOGT-NTO är Sveriges största nykterhetsorganisation. Vi är en ideell, partipolitiskt- och religiöst obunden organisation och folkrörelse. Vi har 20 000 medlemmar, fördelade på 400 lokalföreningar över hela landet. Genom våra verksamheter och vårt påverkansarbete minskar vi skadorna av alkohol och droger och inspirerar till en drogfri livsstil. Varje dag möter vi flertalet personer som på olika sätt och vis drabbas av alkoholens skadeverkningar, dels genom det egna bruket eller genom en nära anhörigs konsumtion. Vi hjälper och stöttar dessa personer för att de ska kunna leva ett fritt och rikt liv.

2 Alkoholpolitikens syfte är att stärka folkhälsan

Alkoholens skadeverkningar är fortfarande en av Sveriges största folkhälsoutmaningar. Alkoholen är en av de ledande orsakerna till Sveriges cancerbörda, orsaken till tusentals dödsfall varje år och över 300 000 barn uppger att de påverkats negativt av en vuxens alkoholkonsumtion.

På grund av alkoholens förödande konsekvenser på vårt samhälle har vi en alkoholpolitik som syftar till att minska alkoholkonsumtionen, att minska de alkoholrelaterade skadorna och att därmed skydda liv. Där utgör alkoholskatten en nyckelåtgärd på grund av dess effektivitet. IOGT-NTO är därför starkt kritiska till regeringens promemoria. Ifall förslaget som promemorian föreslår genomförs skulle det försämra ett av alkoholpolitikens viktigaste verktyg,

med ökade alkoholskador och ökade samhällskostnader som konsekvens. Alkohol är inte en vara som alla andra. När alkoholförsäljning främjas genom till exempel skattesänkningar försämras människors välfärd och trygghet. Sådan politik kommer alltid missgynna samhället. Alla åtgärder på det alkoholpolitiska området måste i stället grunda sig i folkhälsopolitiska målsättningar.

Förslaget är en del av en oroväckande trend inom svensk politik där näringspolitiska intressen värderas över alkoholpolitikens huvudsakliga syfte, att skydda folkhälsan. Samtidigt som regeringen presenterar ett förslag om skattenedsättning och införande av en differentierad alkoholskatt så arbetar nuvarande regering även för ett införande av så kallad gårdsförsäljning av alkohol.¹ Detta förslag kommer att leda till att alkoholpolitiken tar ytterligare steg från folkhälsan, för att i stället premiera näringslivsaktörer. Att regeringen lägger fram både förslag om detaljhandel direkt från tillverkare och skattenedsättning för näringslivet visar på ett skifte i regeringens syn på alkoholpolitiken som ett näringspolitiskt verktyg i stället för ett folkhälsopolitiskt. IOGT-NTO är mycket oroliga för denna utveckling, då liknande avsteg från den svenska alkoholpolitiken kan ha förödande konsekvenser på människors välfärd, hälsa och trygghet.

3 Alkoholskatten är det mest effektiva verktyget för att minska alkoholens skadeverkningar

Beskattningen av alkohol är en viktig åtgärd för att skydda folkhälsan. Det finns flera skäl till alkoholskattens effektivitet. Dels innebär höjd alkoholskatt att alkoholkonsumtionen går ned, vilket minskar alkoholskadorna. Vidare får staten en intäkt för att kunna delvis ersätta samhället för de skador som alkoholen orsakar. Forskningen visar dessutom att statens inkomster ökar vid höjd alkoholskatt, dels genom direkta intäkter, dels på grund av minskade samhällskostnader.

Alkoholskattens direkt positiva effekter är tydliga i både den samlade forskningen. WHO Europa menar att höjningar av alkoholskatten i alla Europaländer skulle rädda 120 000 liv årligen, vidare har forskning från OECD² visat att en höjning av alkoholskatten med 1 kr kan besparar staten upp till 370 kr i samhällskostnader genom minskat produktionsbortfall och minskade sjukhuskostnader.³

Även befolkningen ser de positiva effekterna av alkoholskatten och den senaste undersökningen av SOM-institutet visade den allmänna opinionen i Sverige är för en höjd alkoholskatt. Detta både utifrån sin egen konsumtion samt den positiva påverkan alkoholskatten har på samhället. Det är få personer som tror att en skattesänkning skulle generera i positiva effekter för samhället, näringslivet eller livskvalitén på hemorten.⁴

---

¹ ”Bättre förutsättningar för besöksnäringen i fråga om småskalig produktion av alkoholdrycker”, baserad på S”022/00562 (Regeringen)

² OECD, Organisation for Economic Co-operation and Development (Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling)

³ OECD (2021), Preventing Harmful Alcohol Use, OECD Health Policy Studies, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/6e4b4ffb-en>.

⁴ Karlsson, David, Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (2024). Alkoholskatten som styrmedel. I Ulrika Andersson, Björn Rönnerstrand & Anders Carlander (Red.), Inferno. SOM-institutet vid Göteborgs universitet.

Alkoholskatt behöver ses utifrån ett bredare perspektiv och vägas in i det övergripande alkoholpolitiska och sedermera folkhälsopolitiska arbetet. WHO:s regionala kommitté i Europa beslutade 2022 att fortsätta arbeta med att höja priserna på alkohol för att skydda medlemsländernas befolkningar mot sjukdom och förtidig död. Sverige har i detta åtagit sig att göra detsamma. En del av det åtagandet är att arbeta för att höja alkoholskatterna för att alkohol inte ska bli mer tillgängligt.

Föregående och nuvarande regering har i linje med detta beslutat om att höja alkoholskatten vid två tillfällen.⁵ Denna höjning var av tidigare regering motiverad för att främja folkhälsan genom att minska både medicinska och sociala skador orsakade av alkohol. IOGT-NTO menar att detta är, till skillnad från den föreslagna skattenedsättningen, ett bra exempel på där alkoholpolitiken uppdateras och förbättras för att nå våra folkhälsopolitiska målsättningar.

Av dessa anledningar anser IOGT-NTO att alkoholskatten i Sverige bör fortsätta höjas, och avstyrker starkt alla förslag att sänka alkoholskatten, som regeringens promemoria föreslår. Regeringens enskilda motivering att stärka näringslivet utan att ta hänsyn till hur människor och samhället drabbas långsiktigt är ett tydligt tecken på att förslaget enbart skulle främja vinstintressen hos alkoholföretag.

4 Förslagets beredning brister i sin konsekvensanalys

IOGT-NTO avstyrker promemorians slutsats om att den föreslagna skatteförändringen är av begränsat slag. Skattenedsättningen skulle innefatta 97 % av alla ölproducenter i Sverige och kan således inte beskrivas som en begränsad reform. Alkoholen orsakar skador oavsett hur den produceras eller vilken volym den produceras i. Därför vill IOGT-NTO understryka att förslaget kommer att ha en negativ påverkan på folkhälsan, oavsett hur liten del av den totala produktionsvolymen som påverkas.

I promemorian görs ingen trovärdig konsekvensanalys av skattesänkningarna, varken utifrån ett samhällsekonomiskt eller folkhälsopolitiskt synsätt, vilket borde vara obligatoriskt i en reform av detta slag. IOGT-NTO anser att detta är ytterligare ett skäl till att den föreslagna reformen skall avstyrkas.

IOGT-NTO är också kritiska till den intäktsminskning för de offentliga finanserna som förslaget kommer leda till. Detta då de uppskattade minskade intäkterna för 2026 motsvarar mer än hela det statliga anslaget för ANDTS⁶-verksamhet.⁷ I stället för att öka alkoholskadorna genom att införa skattenedsättningar på alkoholprodukter borde regeringen i stället prioritera resurser för att stärka arbetet med att förebygga ANDTS-relaterade skador.

---

⁵ Finansdepartementet, Höjd skatt på alkohol och tobak, Fi2022/00247

⁶ Alkohol, Narkotika, Dopning, Tobak och Spel om pengar

⁷ Regeringens proposition 2023/24:99 "Vårändringsbudget för 2024. Utgiftsområde 9, Anslag 2:5.

5 Förslagets tidpunkt och remissprocessens tidsramar

IOGT-NTO är kritiska till tidsprocessen och valet av remissinstanser som tillfrågats att kommentera på promemorian. På grund av en oläglig och kort remisstid, samt en smal lista på remissinstanser, kommer remissen sakna centrala perspektiv för att göra en välinformerad bedömning om hur en sådan skattenedsättning skulle mottas och påverka samhället.

Promemorian sändes ut med en kort remisstid under sommarmånaderna där färre aktörer har möjlighet att bereda förslaget och yttra sig. En remisstid på en reform av det här slaget bör dels vara både längre, dels vara planerad under en tidpunkt på året där remissinstanser har möjlighet att bearbeta förslaget mer ingående. Det är centralt för Sveriges grundläggande förvaltningsrättsliga principer och för att viktiga regeringsbeslut förankras på ett demokratiskt sätt.

Utöver detta är IOGT-NTO kritiska till vilka remissinstanser som regeringen har valt att tillfråga i remissen. Alkoholpolitikens syfte handlar, som tidigare beskrivet, om att stärka folkhälsan. Trots det saknas viktiga perspektiv om hur förslaget skulle kunna påverka arbetet i att minska de alkoholrelaterade skadorna. Därför borde organisationer som Cancerfonden, LP-Verksamheten, SLAN⁸, BRIS, Barnombudsmannen, Svenska sjuksköterskeföreningen och Svenska Läkaresällskapet ha en naturlig plats som remissinstanser vid den här typen av förslag.

IOGT-NTO noterar också att näringsidkande verksamheter och alkoholindustriaktörer har fått en omfattande roll bland tillfrågade remissinstanser. Detta är oacceptabelt och går emot Världshälsoorganisationens globala alkoholstrategi som Sverige står bakom. Alkoholstrategin fastslår att alkoholpolitiska beslut ska skyddas från kommersiella egenintressen på grund av den inneboende intressekonflikten dessa aktörer har mellan att stärka sina egna vinstintressen och att skydda folkhälsan.

I arbetet med remissvaret har förbundsordförande Lucas Nilsson fattat beslutet. Politisk sekreterare Ponthus Jessmor har varit föredragande. I den slutläggande handläggningen har även drogpolitisk chef Emil Juslin deltagit.

IOGT-NTO

Stockholm 2024-08-26

Lucas Nilsson
Förbundsordförande

---

⁸ SLAN, Sveriges Landsråd för Alkohol- och Narkotikafrågor